

זבחים פה

עניין: קרניים דאילו של יצחק

רש"י שמות יט, יג

יושלך למטה לארץ, כמו ירה צים (שמות טו, ד): במשך היובל. כשימשוך היוכל קול ארוך, הוא סימן סלוק שכינה והפסקת הקול, וכיון שנמלקם הם רשאים לעלות: היובל. הוא שופר של איל, שכן צעריצא קורין לְדִקְרָא יוֹזְלָא. ושופר של אילו של יצחק היה:

רמב"ן שם

(יג) במשך היובל המזה יעלו בחר. "הוא שופר של איל, ושופר אילו של יצחק היה (פדר"א לא¹⁵⁰)", לשון רש"י. ולא הבינתי זה, כי אילו של יצחק עולה הקריב אותו (בראשית כב יג), והקרנים והטלפים הכל נשרף בעולות (זבחים פה:). אולי גבל¹⁵¹ הקב"ה עפר קרנו והחזירו¹⁵² למה שהיה¹⁵³.

אבל לפי דעתי האגדה הזו יש לה סוד, ואמרו שזה הקול הוא פחד יצחק¹⁵⁴, ולכך אמר (פסוק טז) "ויחרד כל העם אשר במחנה", ולא השיגו דבור בגבורה

פרקי דרבי אלעזר פל"א

בעולם הבא: רבי חנינא בן דוסא אומר (ט) אותו האיל לא יצא ממנו דבר לבטלה, (עא) אפרו של איל הוא יסוד שעל גבי המזבח הפנימי, (עב) שְׁנֵאֲמַר [שמות ל, י] וְכִפֹּר אֶהְרֶן עַל קִרְנָתָיו אֶחָת בַּשָּׁנָה. (עג) גִּידָיו שֶׁל אֵיל הֵם עֲשָׂרָה כְּנָגֵד עֲשָׂרָה נְבָלִים שֶׁל כְּנֹד שֶׁהָיָה דָּוֵד מְנַגֵּן בָּהֶם. עוֹרוֹ שֶׁל אֵיל (עד) הוא אֶזֶר מִתְּנִיּוֹ שֶׁל אֱלִיהֵנוּ, שְׁנֵאֲמַר [מלכים ב, א, ח] וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ בְּעַל שֶׁעַר וְאֶזֶר עוֹר אֶזֶר בְּמִתְנִיּוֹ. שְׁתֵּי קִרְנָיו שֶׁל אֵיל שׁוֹפְרוֹת. (עה) בְּשֶׁל שְׂמָאל נִשְׁמַע קוֹלוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינִי, שְׁנֵאֲמַר [שמות יא, יט] וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר. (עו) וְקָרַן שֶׁל יָמִין הוּא גְדוֹל מִן הַשְּׂמָאל, וְעֵתִיד לְתַקֵּעַ בּוֹ לְעֵתִיד לָבֹא בְּקִבּוּץ שֶׁל גְּלִיּוֹת, שְׁנֵאֲמַר [ישעיה כז, יג] וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל. (עז) רַבִּי יִצְחָק אֹמֵר, הַכֹּל לֹא

אור החיים ויקרא א, ט

ט. את הב"ה. אמרו ז"ל (מ"ב) לרבות הקרנים והטלפים וכו'. וקשה למה לא הקריב אצרהם את השם לעולה בקרנו וגו' והינם קרנו לשופרות, כמאמר ז"ל (פדר"א פל"א). ואולי שהקריב הכל ופקע מעל המזבח, כדמנן (זכחיס פו.) וכולן שפקעו מעל המזבח לא יחזירו:

או אפשר שנתלש מעליו קודם זריקה, ולא נמרכו הקרנים וכו' להקרבה אלא צעודן מחוברים, אבל נתלשו אפילו עלו לראש המזבח ירדו, דכתיב (דברים יב כז) ועשית עולותיך הנשר וגו', ומותר בהנאה, וכדרכי זרע שאמר צפרק המזבח מקדש

גור אריה

ולא הועיל כלום, שאם פירש מחיים, ולא היה ראוי להקטרה, אם כן לא היה נקרב תחת יצחק, ומאי חשיבות זה השופר של אילו של יצחק, כיון דפירש מן האיל. ועוד, וכי לא ראוי¹⁴⁷ דברי פרקי ר"א (פל"א) דקאמר שם

כאן¹⁵⁰. פירוש הדבר, מפני שקרב אברהם האיל תחת יצחק בנו¹⁵¹, גרם זכות לבניו שכל דבר אשר היה באיל קנו כנגדו מעלה עליונה אלהית¹⁵². לכך כל הדברים שזכר, שופר של שמאל ושל ימין, וגידיו, ועורו, כנגדו קנו ישראל מעלה עליונה באלו דברים. ודבר זה נקרא שהיה 'אילו של יצחק'¹⁵³, שהרי בשבילו נעשה¹⁵⁴, ותמונתו היה תחתיו¹⁵⁵.

רבי אליהו מזרחי

כתב הרמב"ן ז"ל: "ולא הבינתי זה, כי אילו של יצחק עולה הקריב אותו, והקרנים והטלפים כלם נשרפין בעולות, אולי גבל הקדוש ברוך הוא עפר קרנו והחזירו למה שהיה". ולא ידעתי מי הכריחו לזה הפירוש, שיותר נכון היה לו לפרש האגדה הזאת כשפירש ממקום חבורו, ששוב אינו ראוי להקטרה, כמו ששינו בזבחים פרק תשיעי¹⁵⁶: "צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן התישים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים, בזמן שהן מחוברין, מקטירין את הכל, ואם פירשו, לא יעלו", דבהכי איתוקמא נמי ההיא דרב יהודה דפרק ראווה בית דין¹⁵⁷: "דאמר רב יהודה: שופר של עולה לא יתקע בו, ואם תקע יצא" ופירש רש"י: "בשתלשו מחיים קמיירי, דאילו לאחר זריקה, אין מעילה לא בעורה ולא בקרניה שהכל לכהנים, כדאמרין במנחות¹⁵⁸ ובזבחים¹⁵⁹: נאמר לו יהיה¹⁶⁰ בעולה, ונאמר לו יהיה¹⁶¹ באשם, מה אשם עצמותו מותרין, אף עולה עצמותו מותרין". הרי לך בפירוש דכשפירשו ממקום חבורו לאחר זריקה הן לכהנים כעור העולה, דכתיב ביה¹⁶²: "עור העולה [אשר הקריב] לכהן לו יהיה", וכשפירשו מחיים אית בהו מעילה, אבל לאו בני הקטרה נינהו¹⁶³.

